

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen
Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Vår fil: B14-OH001
Vårt arkiv: 401
Saksbeh: Ove Helset

Oslo, 13. januar 2014

FFOs KRAV TIL STATSBUDDSJETTET 2015

FFO oversendte sine hovedkrav til regjeringen 25. november 2013 om innsatser på prioriterte området i politikken for funksjonshemmede i statsbudsjettet for 2015. Som varslet i møte i Kontaktutvalget mellom regjeringen og FFO 17. desember 2013, oversender vi nå detaljerte krav på sentrale politikkområder for funksjonshemmede.

FFOs krav til statsbudsjettet 2015 på Kunnskapsdepartementet ansvarsområde er:

Barnehagen

- FFO ber regjeringen å kvalitetssikre ved tilsyn at funksjonshemmede barn i barnehagen fortsatt får det tilrettelagte tilbudet de har krav på etter at man fjernet øremerkingen av tiltaksmidler i 2011.
- FFO ber regjeringen jobbe for et klarere regelverk som presiserer skolens og barnehagens ansvar for å bistå barn og unge med særskilte behov for medisiner.

Grunnoppfølgingen

- FFO ber regjeringen sørge for at kvaliteten på lærerutdanningen økes, og bidrar til at lærerne lærer mer om elever med særskilte behov.
- FFO ber regjeringen om å lovfeste saksbehandlingsfrister i PP-tjenesten for utredningen av elever med særskilte behov og læringsvansker, i opplæringsloven.
- FFO ber regjeringen sørge for at fremtidige tiltak for å redusere mobbing i skolen også inkluderer funksjonshemmedes perspektiv gjennom deltakelse fra Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon.

Voksenopplæring

- FFO ber om at bevilgningen for voksenopplæring i studieforbundene økes til 225 mill. kroner for 2015.

Bakgrunn

FFO arbeider for at alle elever får et reelt utbytte av skoletilbudet og skolehverdagen. For våre elever betyr det at skolen må være tilgjengelig for alle, og imøtekomme tilgjengelighetskrav både på den fysiske utformingen og på det pedagogiske planet. Likeverd og tilpasset opplæring må være kjernen i skolehverdagen. Dette stiller store krav til innretningen av utdanningssystemet. Det handler om å ha like muligheter til opplæring, uavhengig av evner og forutsetninger.

En tilpasset opplæring forplikter læreren, rektor og skoleeier til å ta ansvar for hver enkelt elev i undervisningen og skolehverdagen. Dessverre fremgår det ikke av lov eller forskrift hva som ligger i prinsippet om tilpasset opplæring. Dermed kan ikke dette brukes som en individuell rettighet for den enkelte elev. Selv om kommunene har en klar plikt på utdanningsområdet, er det i dag til dels uklare grenser mellom prinsippet om tilpasset undervisning, retten til spesialundervisning, krav til elevens skolemiljø og plikten til individuell tilrettelegging i skolen etter diskriminerings- og tilgjengelighetsloven.

Barnehagen

Tilsyn i barnehagen

Regjeringen ønsker å innføre et uavhengig tilsyn med barnehagene. FFO har tatt til orde for dette ved flere anledninger etter at øremerkingen av tilskudd til tiltak for funksjonshemmede barn i barnehagen ble innlemmet i kommunenes rammetilskudd i 2011.

Vi var – og er fortsatt – bekymret for at en stram kommuneøkonomi kan gå ut over barn med særskilte behov i barnehagen. Gitt dagens situasjon i kommunene, med stramme budsjetttrammer og mangel på førskolelærere, frykter FFO at barn med nedsatt funksjonsevne lett blir nedprioritert og en salderingspost. Regjeringen må føre tilsyn med om barnehagenes plikt til å gi et tilpasset tilbud faktisk holder mål.

For å være sikre på at kommunene ivaretar rettighetene til funksjonshemmede barn i barnehagen, ber FFO regjeringen om at tilsynet med barnehagen også vurderer om barn med særskilte behov fortsatt får det tilrettelagte tilbudet de har krav på etter at man fjernet øremerkingen av tiltaksmidler i 2011.

Barn og unge med særskilte medisinske behov - bistand i skole og barnehage.

Det er nødvendig med en avklaring av skolens og barnehagens ansvar for barn og unge med særskilte medisinske behov. Uklare ansvarslinjer, og lite vilje fra skole og barnehage til å håndtere ulike behov, særlig legemiddelhåndtering, er problemstillinger FFO ofte møter. Ansvarsforholdet i tilknytning til legemiddelhåndtering er i dag beskrevet i rundskriv I-5-2008.

Legemiddelhåndtering i barnehage, skole og SFO er ikke lovfestet, men rundskrivet presiserer hva som anses for å være gjeldende rett. Allikevel opplever mange uklarhet rundt hva som inngår som skolens eller barnehagens ansvar, og hva som inngår som en del av foreldreansvaret. Rundskrivets største svakhet er at barnehagene utelukkes fra ansvarspåleggelse.

Ifølge opplæringsloven har alle barn og all ungdom opplæringsrett, også om de bruker legemidler. Det er heller ikke hjemmel i barnehageloven for å nekte et barn plass i barnehage selv om det bruker legemidler. Barnehageloven gir i dag funksjonshemmede og kronisk syke barn fortrinnsrett til barnehageplass, og det er dermed rimelig å anta at dette også inkluderer barn som trenger medisiner i løpet av dagen.

FFO ber regjeringen jobbe for et klarere regelverk som presiserer skolens og barnehagens ansvar for å bistå barn og unge med særskilte behov for medisiner.

Lærerutdanningen

Å møte elever med særskilte behov

Regjeringen ønsker å øke kvaliteten på lærerutdanningen og utvide tilbudet om etter- og videreutdanning.

For FFO og våre medlemsorganisasjoner betyr et lærerløft at lærerne i større grad gjøres i stand til å møte hverdagen i klasserommet. Elevmassen er sammensatt og elever har ulike

behov. Enkelte ganger kan dette handle om behov knyttet til en funksjonshemming eller en kronisk sykdom. Det er lærerens plikt og ansvar så tidlig som mulig å melde fra om elever som har problemer eller sliter med undervisningen. For at en lærer skal kunne melde fra tidlig nok eller så tidlig som mulig, kreves det god kunnskap, blant annet om elever med funksjonshemming og kronisk sykdom, men også om støttesystemet som er rundt skolen, som PP-tjenesten og Statped.

Det har vært et mangeårig krav fra FFO at lærerutdanningen må inneholde flere elementer av spesialpedagogikk. Dette er viktig blant annet for å opprettholde et konstant fokus på både tilpasset opplæring og spesialundervisning. Vi mener det er et potensial i å utvikle faget *pedagogikk og elevkunnskap*. Blant annet mener vi at dette faget må inneholde en modul som tar for seg problemstillinger funksjonshemmede og kronisk syke opplever, som har fokus på møtet mellom lærer, funksjonshemmede og kronisk syke elever og deres foresatte, samt kunnskap om støtteapparatet.

Elementer av spesialpedagogikk i lærerutdanningen er også viktig slik at lærere har nok kunnskap og kompetanse til å kartlegge og møte behovene til elever med funksjonshemming. Det samme gjelder elever som trenger tilpasset opplæring i form av spesialundervisning eller spesialundervisningslignende tiltak.

FFO ber derfor regjeringen om å sørge for at kvaliteten på lærerutdanningen økes, og at den bidrar til at lærerne lærer mer om elever med særskilte behov og hvordan de skal møte dem.

PP-tjenesten

Saksbehandlingsfrister i PP-tjenesten

Opplæringsloven inneholder ikke bestemte regler for hvor lenge en elev maksimalt skal vente på å bli utredet av PP-tjenesten, og mange elever venter uforholdsmessig lenge.

Ifølge Riksrevisjonen¹ må mange elever vente lenge med å få nødvendig hjelp når behovene melder seg. Ventetiden for sakkyndig utredning i PP-tjenesten er til dels svært lang. 70 prosent av PP-tjenestene har over tre måneder gjennomsnittlig saksbehandlingstid fra tilmelding til sakkyndig vurdering foreligger. 45 prosent har en saksbehandlingstid fra tre til seks måneder, og 25 prosent har en saksbehandlingstid på over seks måneder. Når vedtakene endelig fattes, er tiltakene ofte mangelfulle.

Å vente på utredning uten å være sikker på når en får gjennomført utredningen, hindrer at nødvendige tiltak settes i gang og at en får det opplæringstilbudet en har krav og rett på gjennom opplæringsloven. Elever opplever å bli satt på vent. Dette er svært uheldig når vi vet hvor viktig det er å igangsette tiltak så tidlig som mulig for å sikre et godt opplæringstilbud.

FFO mener at det er nødvendig å innføre en bestemmelse i opplæringsloven som angir frister for saksbehandlingstid i PP-tjenesten ved utredning av elever med særskilte behov.

Mobbing

FNs Barnekomité har uttrykt bekymring over den høye forekomsten av mobbing i norsk skole². Dette er et tema som FFO også er opptatt av, siden funksjonshemmede barn og unge er ekstra utsatt for å bli mobbet. Erfaringer fra FFO og tilbakemeldinger fra våre medlemsorganisasjoner og andre, viser at funksjonshemmede ikke bare er mer utsatt for

¹ Riksrevisjonens undersøkelse av spesialundervisningen i grunnskolen, Dokument 3:7 (2010-2011)

² Consideration of reports submitted by States parties under article 44 of the Convention Concluding observations: Norway 03/03/2012. CRC/C/NOR/CO/4

erting, nedvurdering og utfrysing. De er også mer utsatt for sterkere, aggressive, og kanskje mer basale former for mobbing som aktiv plaging, spark og annen vold.

Vi er kjent med at et utvalg, ledet av Øystein Djupedal, skal se på hva som må til for å bedre skolemiljøet og redusere mobbingen, samt komme med kunnskapsbaserte tiltak.

Manifest mot mobbing er et tiltak som allerede er utprøvd i flere omganger, første gang i 2002. Dette er en forpliktelse og et samarbeid mellom regjeringen, KS, Utdanningsforbundet, Foreldreutvalgene for barnehager og grunnskoleopplæring, Fagforbundet, Skolenes landsforbund, Norsk skolelederforbund og Sametinget. Dagens manifest går ut i 2014. For å kunne ta inn perspektivene og kunnskapen fra funksjonshemmede elever som opplever mobbing, mener vi at fremtidige satsinger mot mobbing bør inkludere deltakelse fra Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon.

Voksenopplæring

Regjeringen Solberg har varslet en gjennomgang av tilskuddsordningene til studieforbund. Kirke-, undervisnings- og forskningskomiteen understreker i sin merknad til statsbudsjettet:

«viktigheten av at dette arbeidet skjer i samarbeid med berørte parter, herunder Voksenopplæringsforbundet.»

Innst. 12 S (2013–2014)

FFO vil understreke viktigheten av at Studieforbundet Funkis (tidl. Funksjonshemmedes Studieforbund), som det forbundet som i all hovedsak forvalter tilskuddet til tilrettelagt undervisning i ordningen, blir tatt med i arbeidet. Funkis, og funksjonshemmedes organisasjoner, er noen av dem som er hardest rammet av nedskjæringene i tilskuddene de siste årene. Vi forventer nå at en gjennomgang skjer raskt og følges av et solid løft basert på dette arbeidet.

Studieforbundet Funkis

Funkis er studieforbundet av funksjonshemmedes organisasjoner. Aktiviteten har økt gjennom en årrekke, også i perioder der studieforbundenes samlede aktivitet har gått ned. Etterspørselen etter kursene er stor, og målgruppen er kontinuerlig økende. Det er derfor behov for økte ressurser for å imøtekomme den etterspørselen studieforbundet har.

Nedenfor følger en oversikt over aktivitetsutvikling i Studieforbundet Funkis de siste 12 årene.

Oversikten viser at aktiviteten i Funkis og i de 63 tilsluttede medlemsorganisasjoner i 2011 økte med 14 prosent, for 2012 med 13,9 prosent. Med bakgrunn i rammene for 2013, besluttet Funkis å redusere timetilskuddet med 20 prosent. Med en liten økning i det samlede tilskuddet for 2014 er det håp om at Funkis og medlemmenes opplæringsaktivitet kan unngå ytterligere reduksjon i timetilskudd, selv om aktiviteten fortsetter å øke.

	2001	2003	2005	2007	2009	2010	2011	2012
Antall kurs	2588	2727	3208	3409	3515	3996	4601	5153
Antall timer	54661	25772	64505	70655	78600	82265	93793	106809
Antall deltakere	22549	25772	31123	31590	31607	33206	35075	44801

Kurs i funksjonshemmedes organisasjoner er både diagnose- og aktivitetsrelaterte. Funksjonshemmede og kronisk syke trenger tilpasset trening for å mestre dagligliv, redusere følger av diagnosen og bedre helsetilstanden generelt. For mange som lever med en funksjonshemning eller kronisk sykdom er møteplassen studievirksomheten representerer viktig for å ha en sosial arena i en ny livssituasjon. Studievirksomheten er også viktig for å komme ut av isolasjonen, mot mer aktiv deltakelse både i dagligliv og i samfunnet.

Studiearbeidet gir en realkompetanse som annen utdanning ikke kan gi. Frivilligheten er avhengig av kompetanseheving for å kunne videreføre og videreutvikle virksomheten sin. Frivillig virksomhet bruker også opplæring som et viktig virkemiddel for å oppnå sine mål.

Mange av FFOs medlemsorganisasjoner har etablert møteplasser innenfor rammene av et studietiltak. I tillegg til å hjelpe deltakerne til å mestre en ny hverdag, styrker studiearbeidet demokratiutviklingen i organisasjonene og bidrar til å vedlikeholde og styrke organisasjonenes arbeid for sine medlemmers interesser.

For at studieaktiviteten ikke skal svekkes ytterligere, ber FFO om at bevilgningen til voksenopplæring i studieforbundene økes til 225 mill. kroner i 2015.

Anmodning om møte

FFO ber samtidig om et snarlig møte med politisk ledelse i departementet for å gjennomgå våre krav til statsbudsjettet.

Med vennlig hilsen

FUNKSJONSHEMMEDES FELLESGORGANISASJON

Knut Magne Ellingsen
Leder

Liv Arum
Generalsekretær

Kopi: Kontaktutvalget med Regjeringen
v/Barne-, likestillings- og inkluderingsminister Solveig Horne